

LATVIJAS REPUBLIKAS SAEIMA
JURIDISKAIS BIROJS

Nod. maks. kods: LV 900 000 283 00 • Jēkaba iela 11, Rīga, LV-1811
Tālrunis: 6708 7392 • E-pasts: saeima@saeima.lv

Rīgā 2021. gada 25. oktobrī
Nr. 142.13/1-33-13/21

Centrālajai vēlēšanu komisijai

Saeimas Juridiskais birojs (turpmāk – Juridiskais birojs) izskatīja Centrālās vēlēšanu komisijas 2021. gada 8. oktobra iesniegumu Nr. 02- 01.7/225e, kuram pievienots 2021. gada 1. oktobrī Centrālajai vēlēšanu komisijai iesniegtais likumprojekts “Grozījumi Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumā” (turpmāk – likumprojekts) un kurā lūgts sniegt atzinumu par to, vai likumprojekts pēc formas un satura uzskatāms par pilnīgi izstrādātu likumprojektu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 78. panta izpratnē.

Juridiskā biroja kompetencē atbilstoši tā nolikumam neietilpst atzinuma sniegšana par to, vai Centrālajai vēlēšanu komisijai iesniegts likumprojekts pēc formas un satura ir uzskatāms par pilnīgi izstrādātu likumprojektu Satversmes 78. panta izpratnē. Taču, respektējot Centrālās vēlēšanu komisijas lūgumu un ievērojot valsts institūciju savstarpējās sadarbības pienākumu, Juridiskais birojs likumprojektu izskatīja. Vēršam uzmanību uz to, ka šī atbilde vērtējama vienīgi kā Juridiskā biroja viedoklis par vēstulē minēto jautājumu.

Satversmes 78. panta mērķis ir pēc būtības nodrošināt iespēju pilsoņu kopumam īstenot savas likumdošanas tiesības, kas noteiktas Satversmes 64. pantā. Tādēļ Satversmes 78. pants interpretējams tā, ka tas izslēdz tikai tādus likumprojektus, kuri pēc to iespējamās pieņemšanas kā likumi nevarēs tikt piemēroti, proti, tādus likumprojektus, kuri savu mērķi nevar sasniegt. No tā izriet kritēriji, pēc kuriem nosakāms, vai likumdošanas iniciatīva ir pilnīgi izstrādāta. Pirmais kritērijs ir šāds – likumprojektam jābūt pilnīgi izstrādātam pēc formas. Tomēr formālajām prasībām jābūt tikai tik augstām, lai izslēgtu tādus projektus, kuru piemērojamība formālu trūkumu dēļ nav iespējama (piemēram, projekts nav noformēts kā likumprojekts, projekta teksts saturiski ir nesaprotams, tekstā ir loģiskas kļūdas u. tml.) (*sk. Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2020. gada 2. marta sprieduma lietā Nr. SA- 1/2020 11. punktu*). Otrais kritērijs ir šāds –

likumprojektam jābūt pilnīgi izstrādātam pēc satura. Likumprojektu nevar uzskatīt par pilnīgi izstrādātu pēc satura, ja: 1) tas paredz izlemt tādus jautājumus, kuri vispār ar likumu nav regulējami; 2) pieņemšanas gadījumā tas nonāktu pretrunā ar Satversmi; 3) pieņemšanas gadījumā tas nonāktu pretrunā ar Latvijas starptautiskajām saistībām. Centrālā vēlēšanu komisija var neregistrēt vēlētāju iesniegtu likumprojektu tikai tad, ja tas acīmredzami nav pilnīgi izstrādāts pēc satura (*sal. ar Satversmes tiesas 2013. gada 18. decembra sprieduma lietā Nr. 2013-06-01 13.2., 14.3. un 15.4. punktu un Latvijas Republikas Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2014. gada 12. februāra sprieduma lietā Nr. SA-1/2014 8. punktu un 2014. gada 3. aprīļa sprieduma lietā Nr. SA-2/2014 6. punktu*).

Juridiskais birojs, vadoties pēc minētajiem apsvērumiem, izvērtēja likumprojektu un neatrada tajā tādus trūkumus, kas liegtu to atzīt par pilnībā izstrādātu likumprojektu Satversmes 78. panta izpratnē.

Likumprojektā ir atrodami atsevišķi nebūtiski trūkumi (piemēram, tajā ir divi “otrie panti” un redakcionāli būtu precizējama norāde par likuma spēkā stāšanos). Tomēr tie nav tādi trūkumi, kuru dēļ varētu atzīt, ka likumprojekts nav pilnībā izstrādāts Satversmes 78. panta izpratnē. Šos trūkumus, nemainot regulējuma saturu, ir iespējams novērst likumdošanas procesa ietvaros.

Aplūkojot likumprojekta 1. pantu kopsakarā ar 3. pantu, kurā piedāvāts izslēgt likuma 4. pantu, kas piešķir Ministru kabinetam tiesības noregulēt virkni jautājumu, un likumprojekta anotācijā minēto, it īpaši to, ka “personu tiesību īstenošanas kritēriju noteikšana un ierobežojošo nosacījumu noteikšana pēc ārkārtējās situācijas var notikt tikai un vienīgi likumdošanas ceļā”, “Ministru kabinets nedrīkst tikt pilnvarots izdot tādus noteikumus, ar kuriem šobrīd plaši ierobežotas personas tiesības” un “Ministru kabinetam dotais pilnvarojums ir pilnībā jāpārstrādā, [...] izslēdzot tiesības noteikt personu tiesību ierobežojumus ar Ministru kabineta noteikumu palīdzību” (*sk. likumprojekta anotācijas 9., 11.–12., 14.–15. un 19. punktu*), būtu jānonāk pie secinājuma, ka likumprojekta 1. pantā piedāvātās tiesību normas jēga ir noteikt, ka Covid-19 infekcijas izplatīšanās draudu novēršanai nepieciešamos personas tiesību ierobežojumus varētu noteikt ar likumu, nevis ar Ministru kabineta noteikumiem. Tādējādi piedāvātās tiesību normas jēga ir saprotama.

Likumprojekta 2. pantā piedāvātā tiesību norma (2.² pants) ierobežo valsts rīcības brīvību Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanā un varētu apgrūtināt valsts iespējas aizsargāt citu personu tiesības. Preti, valsts drīkstētu noteikt tikai tādus epidemioloģiskās drošības pasākumus, kas šajā tiesību normā paredzētajos gadījumos (piem., darba tiesisko attiecību uzsākšanā un turpināšanā vai jebkuru pakalpojumu sniegšanā un saņemšanā) respektētu personas izdarīto izvēli – vakcinēties vai nevakcinēties pret Covid-19. Tomēr no Satversmes neizriet aizliegums ar likumu noteikt atšķirīgas attieksmes aizliegumu atkarībā no tā, vai persona ir vakcinējusies pret Covid-19, vai arī noteikt, ka, pamatojoties uz epidemioloģiskās drošības apsvērumiem, darbiniekam nevar tikt radītas nelabvēlīgas sekas.

Pozitīvās un negatīvās sekas, ko tiesību norma var radīt sabiedrībā, nav juridiski vērtējams kritērijs Satversmes 78. panta izpratnē. To, vai tiesību norma ir saprātīga, vēlama un vajadzīga, kā arī tās iespējamo pozitīvo vai negatīvo ietekmi uz sabiedrību ir tiesīgi izvērtēt vēlētāji politiskā procesā, atbalstot vai neatbalstot attiecīgo iniciatīvu. Satversmes tiesa ir atzinusi: “lēmumu par to, vai vēlētāju iesniegts likumprojekts [...] var kļūt par likumu, pieņem pats suverēns – tauta – Satversmē un likumā noteiktajā kārtībā. Paužot savu viedokli, tauta pati izlemj, vai iesniegtais likumprojekts ir saderīgs ar demokrātiskas un tiesiskas valsts vērtībām” (*sk. Satversmes tiesas 2012. gada 19. decembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2012-03-01 23. punktu*).

Cieņā

Juridiskā biroja vadītāja

Dina Meistere

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.